

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΕΦΕΤΕΙΝΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ἡ συνεργάτισά μας κ. Πετρούλα Ψηλορείτη ἡ ὁποία παρακολούθησε συστηματικά τὴν ἐφετεινὴ θεατρικὴ κίνησι πού ἔγινε στὴν Ἀθήνα, ἔγραψεν εἰς τὰ «Παναθήναια» τὶς κρίσεις της, γιὰ ὅλα τὰ πρωτότυπα ἔργα πού ἐπαίχθησαν. Ἀπὸ τὶς κρίσεις αὐτὲς ἀναδημοσιεύομεν εἰς τὴν Νέα Ζωὴ τὶς χαρακτηριστικὰς γραμμὰς γιὰ τὸ κάθε ἔργο, προτάσσοντας τὸν ἐπίλογο τῆς ὅλης κριτικῆς, στὸν ὅποιον τόσον ἀμερόληπτα ἀλλὰ καὶ θαρρετὰ ἐκφράζει τὶς σκέψεις της γιὰ τὴν ἐφετεινὴ θεατρικὴ παραγωγή.

«Ποτὲ τόσον πολὺ τὸ θέατρόν μας δὲν ἐξηυτελίσθη. Ποτὲ οἱ δημοσιογράφοι δὲν εἰσέπηδησαν μὲ τόσῃν παχυλὴν ἀμάθειαν τέχνης καὶ μὲ τόσῃν βέβηλον βίαν ἐπάνω εἰς τὴν σκηνήν. Σκηνὲς καὶ λόγια, κόλπα καὶ φανταρονίες, πεζότιπες καὶ κοινοτοπίες—κ' ἐπειδὴ ἦσαν δημοσιογράφοι ἐμμέσως ἠνάγκασαν τοὺς θιάσους νὰ παίξουν ὅλα τὰ ἔργα των, ἠνάγκασαν καὶ τὸ κοινόν, μὲ τὴν κλίκα τὴν ἀλληλολιβανίστικὴν των νὰ ἔρχεται καὶ νὰ τοὺς χειροκροτῇ, ἀφοῦ ὅλες οἱ ἡμερίδες — ἡ μόνη δὰ πνευματικὴ τροφὴ μας — διεκλήρυσαν ἐκάστοτε ὅτι τὸ νέον ἔργον, καὶ ἀριστούργημα νὰ μὴν εἶναι, ὅμως πολὺ τοῦ μοιάζει.

Κ' ἔτσι εἶχαμε δυὸ ὁλέθρια ἀποτελέσματα ἀπὸ τὸν διαγωνισμὸν αὐτόν :

α) οἱ συγγραφεῖς βιαστικά καὶ δημοσιογραφικὰ ἔγραψαν ὅ,τι χειρότερο μποροῦσαν, β) τὸ γοῦστο τοῦ κοινοῦ ἀκόμα περισσότερον διεφθάρη καὶ τᾶχασε μὴ γνωρίζοντας ποῖον νὰ πιστέψῃ ἀπὸ τὰ δυὸ : τοὺς εἰδικοὺς κριτικοὺς πού τόσο ἐνθουσιαστικά γράφουν στὶς ἡμερίδες ἢ τὴν ψυχόρμητὴ τοῦ ἀποτροπίαισι καὶ ἀηδίας.»

Ο ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ-ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ 4 ΠΡΑΞΕΙΣ, ΤΟΥ Κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Καμιά πνοὴ πρωτοτυπίας κ' ἐξυπνάδας. Σκηνὲς μονότροπα ἐπαναλαμβάνόμενες, γεμάτες ἀπὸ πολυειπωμένα ἀστεία κ' ἀπὸ κόλπα, πού χίλιες φορές ἀκούσαμε καὶ ξανακούσαμε, κ' ἔχομε πιά βαρεθῇ εἰς τὲς λαϊκὰς κωμωδίας τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς. Τίποτε νὰ μὴ προσθήσῃ ; Τὰ ἴδια καὶ τ' ἀπαράλλαχτα ὁ σκαπανέας καὶ οἱ κερτέδες, οἱ τοιμπιές καὶ οἱ καρφίτσες, τὰ σκοντάματα μὲ τοὺς δίσκους καὶ τὰ φταρνίσματα, οἱ σφάλιαροι καὶ ὅλα τὰ ἐπίλοιπα κόλπα καὶ ἀστεία τῆς «Συζύγου τοῦ Λουλουδάκη» τῆς «Νυχτερινῆς συνεντεύξεως κτλ. κτλ.

Ἰσως ἀκόμα τὸ ἔργον τοῦ κυρίου Ξενοπούλου νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ μερικὰς ὥραιās ταινίας τοῦ κινηματογράφου.

Εἶναι ἀλήθεια θλιβερωτάτῃ τὴν ἐλλειψιν πρωτοτυπίας. Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ! ὑπάρχουν τόσο τύποι τσαχπίνικοι, ἔξυπνοι καὶ χαριτωμένοι, πού εἶναι ἀνεξήγητον πῶς, μιὰ ἀπὸ τὶς κορυφὰς τῆς φιλολογικῆς μας ζωῆς, κατώρ-

θῶσε νὰ συλλάβῃ ἓνα τόσο μικρόπνοον τύπον, θέλοντας νὰ περικλείσῃ μέσα σ' αὐτόν, τὸ ὅ,τι με δικαιολογημένην ἀξίωσιν θὰ ἐζητοῦμεν ἀπὸ τὸν τόσον ἀπαιτητικόν του τίτλου.

Ἐπεμείναμεν περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι ἀξίζει, εἰς τὴν κριτικὴν μιᾶς φάρσας. Καὶ τὸ ἐκάμαμεν διότι, ἡ ἀσήμαντη αὐτὴ ἀφορμὴ μᾶς φάνηκε πολὺ χαρακτηριστικὴ δι' ὅλην τὴν ἐποχὴν μας· γιὰ τὴν mentalité τῶν «λογίων» μας, γιὰ τὴν σύγχυσιν ποὺ ἐπικρατεῖ στὰ μυαλά μας καὶ τίποτε σαφὲς καθαρὸν φωτεινογραμμέον δὲν μποροῦν νὰ διακρίνουν.

Ἡ πρωτεῖκὴ ψυχὴ τῶν συγγραφέων μας παίρνει ὅλα τὰ σχήματα τὰ ἐρμαφρόδιτα καὶ ὅλα τὰ χρώματα τοῦ ἀρλεκίνου. Κανένας δὲν ξέρει γιὰ τί εἶναι πλασμένος, γράφει ἀνάκατα καὶ παράταιρα, διηγήματα, κριτικές, κωμωδίες, δράματα, φάρσες, ἐπιθεωρήσεις, ἀναγνώσματα καὶ χρονογραφήματα. Ὅπως παντοῦ, ἔτσι καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν μας, ἡ αὐτοεπίγνωσις καὶ ἡ πειθαρχία μᾶς λείπει. Δὲν ἤξερομεν μῆτε τί εἴμεθα, μῆτε τί, σύμφωνα μὲ τὸ τί εἴμεθα, χρέος ἔχομεν νὰ κάμωμεν.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ ΑΝΗΛΙΑΓΟΣ--ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ 3 ΠΡΑΞΕΙΣ, ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. Ι. ΠΟΛΕΜΗ

Ἀφοῦ δὲν μπόρεσε νὰ συλλάβῃ ὁ κ. Πολέμης τὴν ἰδέαν τὴν γενικὴν τοῦ μύθου του, ὅλα πιά παραλύνουν καὶ τοῦ ξεφεύγουν. Ὅλα μέσα στὰ χέρια του, τ' ἀσθενικά καὶ αἰσθηματολογικά, μικραίνουν, μελοδραματοποιοῦνται καὶ στενεύουν. Μῆτε μὰ στιγμοῦλα δὲν μᾶς δίνει τὴν τραγικὴν συγκίνησιν ποὺ ἀπὸ μίαν τέτοιαν παράδοσιν ὅλοι μας ἐπεριμέναμεν. Μῆτε ἓνα χαρακτῆρα σφιχτοδεμένον, ἀληθινόν, ζωντανόν δὲν ἔχει. Ποιά εἶναι ἡ ψυχολογία τοῦ «Ἀνήλιαγου»; Τί εἶναι; Ποιά πάλη καὶ πότε σχηματίζεται μέσα του; Ὅταν ὁ πατέρας του, ὁ Τρίκαρδος, τοῦ ἐξομολογεῖται τὸ μυστικόν τῆς γεννήσεώς του, ὅλοι ἐπεριμέναμεν μιὰ πάλη μέσα του, νὰ σέρνεται ὀλέθρια καὶ μὲ θανάσιμη περιέργειαν πρὸς τὸν ἀπηγορευμένον καρπόν, ν' ἀκούῃ τὰ τραγούδια τῶν πουλιῶν ἀπέξω ἀπὸ τὰ διπλομανταλωμένα παράθυρά του, ν' ἀκούῃ τὸν κόσμον ὅλον νὰ ξυπᾷ καὶ νὰ χαίρεται. δοξολογῶντας τὸν ἐρχομὸν τοῦ ἡλίου, καὶ νὰ θέλῃ καὶ ὁ Ἀνήλιαγος ἀντρίκια νὰ πεταχτῇ κι' αὐτὸς ἔξω, νὰ χαρῇ καὶ αὐτὸς, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ὡς ἀποθάνῃ! Αὐτὰ ἠλπίζαμεν εἰς τὴν γ' πράξιν καὶ τί βλέπομεν; Ἀνοίγει ἡ αὐλαία καὶ βίγνιες κυκλώνουν τὴν πυργοδέσποινα καὶ χτενίζουν τὰ μαλλιά της καὶ τραγουδοῦν αἰσθηματολογικά ἀνούσια τραγούδια στὸν καθρέφτη:

Καθρέφτη μου ὅταν σ' ἔφερναν
ἀπὸ τὴ Βενετιά
Ποιὸς σ' τόλεγε καθρέφτη
ξελογιαστὴ καὶ κλέφτη
Πῶς στὸ γυαλί σου τ' ἄψυχο
Τέτοιᾶ γλυκεῖᾶ ματιᾶ
Λαχταριστὴ θὰ πέφτῃ;

Ἔτσι, ἀπὸ τὴν κορυφὴν τῆς τραγικότητος, ὅπου ἐπεριμέναμεν νὰ μᾶς ἀνεβάσῃ ὁ ποιητής, δείχνοντάς μας τὸν Ἀνήλιαγον μὲ τὴν ζωὴν του νὰ πληρώνῃ τὸ φῶς ποῦ θ' ἀντίκρυζε, κατακυλοῦμεν στὸ ταπεινὸ καὶ καμπήσιον ἐπίπεδον τῆς αἰσθηματολογίας καὶ τοῦ γυναικισμού.

Ἡ Μοῖρα πάλιν, ἐπιπολαιότατα χαρακτηρισμένη. Ὡς ἐάν μὴ ἦτο παν-

τοδύναμη, προστρέχει σὲ ταπεινά, ἀνικάνων μέσα, νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς σκοπούς της. Ἐπὶ γαίῃ νὰ μοιράνῃ τὸν Ἀνήλιαγον εἰς τὴν κούνια του. Μὰ νά. τὸ καντήλι τὸ σβένει μιὰ πεταλούδα. Κ' ὅλη ἡ καταδίκη τοῦ Ἀνήλιαγου, ὅλη ἡ πλοκή τοῦ δράματος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ φτερούγιασμα αὐτὸ τῆς πεταλούδας. Συμβολίζει τίποτε ἡ πεταλούδα αὐτή; Τί τραγικώτατον θὰ ἦτο, ἔστω καὶ ἂν ὡς ἐξῆς ἔπερνε τὴν παράδοσιν ὁ κ. Πολέμης. Ἡ εὐτυχία ξεκινᾷ νὰ μᾶς εὔρῃ καὶ τὰ χέρια της λυγρίζουν ἀπὸ τὰ δῶρα. Τὸ παράθυρον πίσω ἀπὸ τὸ ὁποῖον κοιμώμεθα εἰς τὴν κούνια μας, φωτίζεται ἄπλετα καὶ ἀντικρύζει το ἡ Εὐτυχία καὶ ὀλοένα προχωρεῖ νὰ μᾶς μοιράνῃ. Ξάφνου μιὰ πεταλουδίτσα περνᾷ. Ἐνας λυγροσβύστης. Ἐνα ἀπλούστατον ἀθωώτατον ἔντομον πού τίποτε δὲν συμβολίζει, εἶναι κατὰ τυχαῖον, συνηθισμένον, ἀσήμαντον, πού μπορεῖ καὶ νὰ μὴ περνοῦσε. Ὅμως ἔτυχε τώρα νὰ περάσῃ. Βρῆκε ἀνοιχτὸ τὸ παράθυρο καὶ ρήχνηται στὸ καντήλι καὶ τὸ σβύνει. Κ' ἡ εὐτυχία πού ὁδηγούμενὴ ἀπὸ τὸ φῶς ἤρχετο νὰ μᾶς μοιράνῃ μ' ὅλα τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου χάνει τώρα τὸν δρόμον της, δὲν βρίσκει τὴν πόρταν τοῦ σπιτιοῦ μας.

Πάντα κατὰ μικρὸ ἀθῶο, μιὰ πεταλουδίτσα, μπορεῖ νὰ σβύσῃ καὶ πιδ μεγάλην ζωὴν. Ὑπάρχει τραγικώτερον, ἀληθινώτερον καὶ πιδ εἰρωνικὸν ἀντίκρουσμα τῆς μοίρας τῶν θνητῶν;

ΛΟΛΙΤΑ ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΜΙΑΝ ΠΡΑΞΙΝ ΥΠΟ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Τὸ ἔργον δὲν ἔχει καμίαν σημασίαν. Πρῶτα-πρῶτα τὸ θέμα εἶναι τόσο κοινόν, τόσο πολυτριμένον, πού παραξενεύεται κανεὶς πῶς, ἓνας νέος, ἔτσι δουλικὰ καὶ στεῖρα, τραβιέται ἀπὸ παρόμοιες κοινοτυπίες, καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑψωθῇ σὲ κατὰ κάπως πρωτοτυπότερον, ἔστω καὶ ἀμελέτητον καὶ ρητορικόν.

Ὁ διάλογος μονότονος, κουραστικός, γυρίζει καὶ ξαναγυρᾷ στὸν ἴδιον κύκλον, δὲν προχωρεῖ λιγάκι, δὲν ζωντανεύει—Λέγει καὶ ξαναλέγει τὰ ἴδια πράγματα. Ἐπειτα, καὶ λίγο νὰ ἐντείνῃ τὴν φωνήν του ὁ συγγραφεὺς, ἐκεῖνα πού λέγει δὲν προξενοῦν παρὰ ἀστεῖαν ἐντύπωσιν. Ξεχνᾷ πὼς οἱ ἥρωές του εἶναι γέροι καὶ τοὺς βάζει νὰ λέγουν φλογερὰ αἰσθήματα, Ἰδίως ἡ Λολίτα πού συγκινεῖται εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς μαμᾶς της,—καὶ μιλεῖ γι' αὐτὴν σὰν νᾶναι κοριτσάκι εἴκοσι ἐτῶν—κ' ἔχασε πρόωρα τὴ μαμάκα του.—Ὅμοια κ' ἡ τελευταία κραυγὴ τοῦ ἔρωτος ἀστειώτατα μεταφέρει τὴν δραματικὴν συγκίνησιν ἀπὸ τὴν καρδίαν εἰς τὸν στόμαχον.

ΕΥΑ-ΜΑΡΙΑ ΕΛΕΝΗ-ΣΑΛΩΜΗ ΔΡΑΜΑ ΥΠΟ ΜΙΛ. ΙΩΣΗΦ

Πρὶν ν' ἀρχίσῃ ἡ παράστασις ὁ προνοητικὸς συγγραφεὺς ἐφφρόντισε νὰ μᾶς μνησθῇ μ' ἓνα φρακοφορεμένον ἡθοποιὸν νὰ μὴ τρομάξωμεν, διότι τὸ ἔργον του θὰ εἶναι «θρασύ». Ἀκριβῶς ἔτσι γίνεται καὶ διὰ τὰ φουρνέλλα: Μιὰ στιγμὴ πρὸ τῆς ἐκρήξεως, ἓνας ἐργάτης φωνάζει: «Βάρδα!»

Καὶ εἶχε δίκαιον. Τὸ ἔργον αὐτὸ δὲν εἶναι μόνον θρασύ ἀλλὰ καὶ ἀηδές. Κ' αὐτὸ λησμόνησε νὰ τὸ προσθέσῃ εἰς τὴν αὐτοκριτικὴν του ὁ συγγραφεὺς. Κάποτε θλίβεται κανεὶς, ἀλλὰ καὶ κάποτε ἀγανακτεῖ, ὅταν παρακολουθῇ, τὰ φετεινὰ θεατρικὰ μας κατρακυλίσματα. Ἐνα ἀπὸ τὰ δύο: Ἡ, ἡ ἰδέα θᾶναι πολυσυνηθισμένη, κοινοτάτη καὶ ἀγοραία, καὶ ἡ ἐκτέλεσις ὑποφερτῇ, ἢ ἡ ἰδέα θάχῃ κάποιες ἀνάπηρες τάσεις πρωτοτυπίας, καὶ τότε ἡ

ἐκτέλεις θὰ εἶναι παιδαριωδῶς ἄτεχνη. Ἡ—κι αὐτὸ εἶναι τὸ συχνότερον—κι αὐτὸ συμβαίνει στὴν τετραλοῖαν τοῦ κ. Ἰωσήφ —καὶ ἡ ἰδέα εἶναι χιλιεπωμένη, καὶ ἡ ἐκτέλεις παιδική. Θέλει ὁ κ. Ἰωσήφ, νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τοὺς δύο συνολικοὺς τύπους τῆς γυναικας : Τὴν σεμνὴν τὴν καλόγνωμην νέαν ἀνήξερην, στὴν Εὐάν Μαρίαν—καὶ τὴν σατανικὴν, πολυτέλγητρον καὶ ὀλεθρίαν στὴν Ἑλένην Σαλώμην. Κοινοτοπίες τόσο γνωστές, ποὺ μῆτε σὲ κουβένταν ἀνεπτυγμένων ἀνθρώπων ἐπιτρέπονται. Καὶ ἡ ἰδέα αὕτῃ ξετυλίζεται χωρὶς ψυχολογίαν—ἂν καὶ ἐπίτηδες μετεκλήθῃ χάριν τοῦ δράματος εἰδικὸς καθηγητὴς Ψυχολογίας, ὁ κ. Βόλδας—χωρὶς ἐνδιαφέρον, χωρὶς κανένα χαρακτήρα, χωρὶς συγκίνησιν, μὲ ὅλα τὰ συζυγικά μαρτύρια καὶ γυμνάσια τοῦ δυστυχισμένου Ράλμου. Ἐχει κατὰ τὸ ἀήδως νοσηρὸν ἡ Τερατολογία αὕτῃ τοῦ κ. Ἰωσήφ, τὸ μαρτύριον αὐτό, ποὺ ὁ Τορκουεμάδας—Ἰωσήφ, ἐφεῦρε γιὰ νὰ ξεκάμῃ τὸν ἥρωά του. Μῆτε κἄν ἄσεμνον δὲν εἶναι. Ἐχει κατὰ τὸ πνικτικόν, τὸ στυγνὸν καὶ χυδαῖον. Μῆτε κἄν ν' ἄσεμνολογοῦν δὲν ἔμθαν ἀκόμη, οἱ συγγραφεῖς μας—ὥραϊα σαρκικὰ λόγια θέλουν νὰ ποῦν, καὶ καταντοῦν σὲ βαρεῖες ἀνατολίτικες βομολογίες.

ΟΙ ΣΚΛΑΒΟΙ ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΟ ΣΠ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Παραβάλετε τὸ «Σὰν τὰ φύλλα» τοῦ Τζακόζα μὲ τοὺς «Σκλάβους» τοῦ κ. Σπ. Νικολοπούλου, ποὺ τόσον πολὺ, περισσότερον ἴσως ἀπὸ ὅσον πρέπει, μοιάζουν. Ἐκεῖ ὁ διάλογος εἶναι γοργός, ἀβίαστος, εὐλύγιστος, πολιτισμένος. Ἐδῶ βαρὺς, δυσκίνητος, ἀδέξιος. Ἐκεῖ ἡ οἰκογένεια ἀποσυντίθεται μὲ χαμόγελα καὶ ἀφροντισίαν, μὲ σπαρακτικὴν ἐλαφρότητα, χωρὶς φωνές καὶ μεγαλορρημοσύνες, κι' αὐτὸ ἀκριβῶς δίδει τὴν τόσῃν δραματικότητι εἰς τὴν μοιραίαν ἀποσύνθεσιν. Ἐδῶ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, μία ἀγέλαστῃ ἐπαρχιώτικῃ στυγνότητι. Φράσεις ποιητικαὶ καὶ παραμύθια καὶ παράφωνα, κομπασμοὶ καὶ ξεφωνητά, λόγια γιὰ τὴ σκλαβιά, γιὰ τὶς κοινωνικὰς συνθήκας, καὶ στὸ τέλος, ἐκμετάλλευσις τοῦ ταλάντου μιᾶς ἡθοιοποῦ κατὰ τρόπον ἀληθινὰ πρωτόγονον. Ἐκεῖ ἡ ἐξωτερικεὺς τῆς ἰδέας, τελεία σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα—ἐκτὸς τοῦ Τόμη καὶ τῆς Νενέλλας—ἀρχίζουν συμπλέκονται μὲ τὰ γεγονότα, καὶ ξετυλίζονται καὶ πέφτουν ἀρμονικὰ καὶ σφιχτοδεμένα. Ἐδῶ ἡ ψυχὴ τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἡ Ἰδία, καμιά ἐσωτερικὴ δρᾶσις, κανένα ψυχικὸν προχώρημα. Δὲν παίρνει ὀρισμένους χαρακτήρας νὰ τοὺς τοποθετήσῃ ἀπέναντι σὲ ὀρισμένα γεγονότα, καὶ σύμφωνα μὲ αὐτά, οἱ χαρακτήρες αὐτοὶ νὰ δράσουν καὶ ν' ἀντιδράσουν καὶ νὰ ξετυλιχθοῦν, ἀλλὰ τοὺς παίρνει μονοκόμματος, ἔτοιμους, ξύλινους, καὶ χωρὶς νὰ τοὺς φησίσῃ πνοὴν ζωῆς, τοὺς σαλεύει ἑτεροκίνητους καὶ ἀνδρεικελλικούς. Γι' αὐτὸ καὶ τόσον ἀσυγκίνητους μᾶς ἀφήνει τὸ δράμα τοῦ κ. Νικολοπούλου. Μετουσίωσις δημιουργικὴ δὲν κατορθώθη νὰ γίνῃ. Ἡ ζωὴ ἡ ἀληθινή, καὶ τὸ δράμα δὲν ἔρχονται εἰς καμίαν ἐπαφὴν. Ὅσον καὶ ἂν σωριάζονται δυστηγίες, ὅμως καμίαν συγκίνησιν δὲν μᾶς προκαλοῦν γιὰτὶ αἰσθανόμεθα πῶς ὅλα ἐκεῖ μέσα εἶναι τεχνητὰ κι' ἀνύπαρκτα.

Καὶ ὅμως, εὐρισζόμεθα εἰς τόσῃν θεατρικὴν ἐφέτος κατάπτωσιν εἰς τόσῃν δημιουργικὴν στέρωσιν, ποὺ ἀναγκαστικὰ οἱ «Σκλάβοι» τοῦ κ. Νικολοπούλου, ἀνάμεσα στὰ ἄλλα, ἀνέρχονται τὴν βαθμίδα τοῦ μετρίου ἔργου.

Η ΤΖΕΝΗ ΜΕ ΤΟ ΓΕΛΙΟ ΤΗΣ--ΥΠΟ ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΟΣ ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Λυστυχώς δὲν παρευρέθημεν τὴν βραδεῖαν ἐκείνην εἰς τὸ θέατρον καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ γράψωμεν κριτικὴν.

ΔΙΑ ΤΟ ΧΡΗΜΑ-ΔΡΑΜΑ ΥΠΟ Ι. ΔΕΛΗΚΑΤΕΡΙΝΗ

Εἶναι ντροπὴ. Καὶ Νιάμ-Νιάμ νὰ ἤμεθα, καὶ πάλιν ἓνας συγγραφεὺς θὰ δυσκολεύετο νὰ παρουσιάσῃ μπροστά μας τέτοια ἔργα. Ὅχι πιά ἀηδῖαν μὰ ἀγανάκτησιν αἰσθάνεται κανεὶς. Τόσο λοιπὸν πίσω εὐρισκόμεθα, καὶ τόσο ραγιάδες εἴμεθα, ὥστε ἐπὶ ὀλοκλήρους ὥρας νὰ καθήμεθα ἤσυχοι, ἀνεκτικοὶ καὶ ἰώβιοι, καὶ κανεὶς νὰ μὴ σηκωθῇ, νὰ διαμαρτυρηθῇ, νὰ φωνάξῃ;

Εἶναι νὰ τρέμῃ κανεὶς συλλογιζόμενος τὴν ἐρημιὰ του ὅταν τὴν στιγμήν πού αὐτὸς ἔτσι ξῇ καὶ αἰσθάνεται, δίπλα του ἓνας intellectuel τάχατε, ἓνας «Λόγιος», τόσο διαφορετικὰ καὶ ὀττετόνια ἀντιλαμβάνεται ἀκόμα τὴν Τέχνην καὶ δίπλα μας—καὶ πίσω καὶ μπροστά μας—παντοῦ μᾶς περιζώνει ἓνας ὄχλος πού ὠρύεται καὶ χειροκροτεῖ.

Ο ΞΕΝΟΣ-ΚΩΜΩΔΙΑ Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

Ἔργον νοικοκυρίστικο καὶ νοικυρεμένο. Μοῦ φαίνεται, εἶναι τὸ μόνον ἔργον ἐφέτος πού γράφηκε μ' ἐπιμέλειαν καὶ προσοχήν, μακρυνὰ ἀπὸ τὰς δημοσιογραφικὰς ἀμέλειαις καὶ ἐπιπολαιότητεσι. Οἱ χαρακτῆρες διαγράφονται καλὰ, τὰ λόγια πού κάθε πρόσωπον λέει, εἶναι τόσον στενὰ προσαρμοσμένα μὲ τὸν χαρακτῆρά του, πού δὲν εἰμπορεῖς νὰ τὰ βάλῃς στὸ στόμα κανενὸς ἄλλου. Ἡ κωμικότης των καὶ ἂν πηγάζῃ κάποτε ἀπὸ ἐξεζητημένας περιπετείας ἢ ἀπὸ εὐκόλα λογοπαίγνια, ὅμως βαθύτερα ἔχει τὴν πηγὴν της, στὴν ἐνδόμυχον κωμικότητα τῶν κοινωνικῶν μας ἐκεῖ μέσα τύπον. Κάποιες ὁμως ὑποχωρήσεις εἰς τὸ γούστο τοῦ κοινοῦ, κατεβάζουν εἰς μερικὰς στιγμὰς τὴν κωμωδίαν αὐτὴν στὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον τῆς φάρσας καὶ τὴν κάνουν πολλὰς φορὰς ν' ἀρέσῃ εἰς τὸ πλῆθος καὶ νὰ χειροκροτῇται.

ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ--ΔΡΑΜΑ ΥΠΟ ΓΕΡ. ΒΩΚΟΥ

Τὸ δράμα αὐτοῦ τοῦ κ. Βώκου δὲν εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας. Ὅλοι οἱ χαρακτῆρες ἀναιμικὰ διατυπώνονται καὶ φασματικά σαλεύουν. Αἱ ἰδέαι των συγχυσμέναι καὶ ἡ ἀντίληψίς των περὶ ζωῆς ψευτικὴ καὶ ἀσθενικὴ. —Ἐπειτα, κωμικὴ σύγχυσις πλατωνισμοῦ καὶ σοσιαλισμοῦ, σκηναὶ φρικτῆς ἀνεξηγήτου καὶ ξαφνικῆς ἀνεχείας πού προκαλοῦν τὸ γέλιο. Καὶ ὅμως ἐπάνω ἀπ' ὅλα αὐτά, κάποια ἀνίκανη ποιητικὴ προσπάθεια πού μᾶς προκαλεῖ, ἀλήθεια, τὴν συμπάθειαν. Κάτι πιὸ εὐγενικὸν ἐνυπάρχει μέσα εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν προσπάθειαν, μία ψυχὴ πού ἀληθινὰ μπορεῖ νὰ πογέσῃ, ὥμορφη μὰ ἀδύνατη, ἄρρωστη, καὶ θαμπωμένη. Ἀνάμεσα στὰ τόσα ἄλλα, τὸ ἔργον αὐτὸ χωρὶς νὰ τὸ ἐκτιμῶ καθόλου, ὅμως δὲν ξέρω γιατί, μὲ συγκινεῖ κάπως.

Τὸ δράμα τοῦ κ. Σταθοπούλου, ξετυλίσσεται εἰς τὴν πρώτην πράξιν μέσα εἰς ἓνα διαρκὲς βάλε-βγάλε ὅλων τῶν κατέλων τῶν κυριῶν τοῦ θιάσου. Πρὸς στιγμὴν ὑπέθεσα ὅτι κανένα κατάστημα «γυναικείων κίλων» ἔβαλε τὸν κ. Σταθόπουλο νὰ γράψῃ τὸ ἔργον αὐτό, γιὰ νὰ ρεκλαμάρῃ τὰ κατέλλα του. Καὶ ἐθαύμασα τὴν ἀμερικανικὴν ἐφευρετικότητά τοῦ Ἑλληνοεμπόρου. Ἐφάμιλλος ἀλήθεια μοῦ φάνηκεν ἡ ρεκλάμα αὐτὴ μὲ τὴν ρεκλάμαν τῶν καταποτίων Πίγκ. Ἔτσι καὶ αὐτά, βάζοντας ἓνα οἰονδήποτε τίτλον, ἀρχίζουν μὲ σοβαρὰς τάχατε κουβέντες, μὲ σπουδαῖα ἐπιστημονικὰ ἢ καλλιτεχνικὰ θέματα καὶ σὲ ἀπατοῦν ἕως ὅτου αἰφνης εἰς τὸ κάτω κάτω μέρος βλέπεις : «Καταπότια Πίγκ», εἰς τὸ Φαρμακεῖον Κρίνου καὶ εἰς ὅλα τὰ μεγάλα φαρμακεία.» Δυστυχῶς, καθ' ὅσον ἡμπόρεσα εἰς τὸ τέλος ν' ἀντιληφθῶ, δὲν πρόκειται ἐδῶ περὶ ρεκλάμας κατέλων, ἀλλὰ, (ἔχω ὅμως μερικὰς ἀμφιβολίας) περὶ δράματος ἀληθινοῦ, ποὺ θὰ ἐλάμβανε μάλιστα μέρος καὶ στὸν Ἀβερῳφειον διαγωνισμόν. Κι' αὐτὸ πολὺ μὲ στενοχώρησε. Γιατί ἔτσι ἀφῆκεν ὁ κ. Σταθόπουλος νὰ τοῦ ξεφύγῃ μὴ μεγαλοφυῆς σύλληψις, γιὰ νὰ τρέξῃ πίσω ἀπὸ ἓνα κοινὸν καὶ παλαιωμένον δραματικὸν θέμα. Εἶναι ἀλήθεια λυπηρὸν γιατί ἐπὶ τέλους ὅταν ἔχει κανεὶς νὰ κρίνῃ πρωτοτείρων ἔργα, ποὺ φυσικὰ θὰ τοὺς λείπουν τ' ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς τέχνης καὶ ἀκόμα, καὶ τὸ βαθύτερον γνῶρισμά τους μὲ τὴν ζωὴν, τὸ πρᾶγμα ὑποφέρεται. Ἀλλὰ ἐδῶ δὲν ὑποφέρεται.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Σημείωση τῆς «Νέας Ζωῆς.» Ἐπαίχθησαν ἀκόμα ἐφέτος καὶ μερικὰ ἄλλα πρωτότυπα ἐργάματαξυ τῶν ὁποίων καὶ «Ὁ Ἀνθρωπὸς μας» τοῦ φίλου μας κ. Παντελῆ Χόρν, γιὰ τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἐγράφη καμιὰ κριτικὴ τῆς προκοπῆς, ἄξια νὰ τὴν ἀναδημοσιεύσωμεν.

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ

Ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα μᾶς ἔρχονται νέα εὐχάριστα. Ἰδρῦθηκεν ἐπὶ τέλους ἓνας Ἐκπαιδευτικὸς Ὁμιλος «μὲ τὸ σκοπὸ νὰ ἰδρύσῃ ἓνα Πρότυπο Δημοτικὸ Σχολεῖο στὴν Ἀθῆνα καὶ νὰ βοηθήσῃ ν' ἀναμορφωθῇ μὲ τὸν καιρὸν Ἑλληνικὴ Ἐκπαίδευση». Ὁ σκοπὸς εὐγενικώτατος· οἱ ἰδρυταὶ ἓνας καὶ ἓνας, καὶ πρῶτος, ἀπὸ σύμπτωσι βέβαια, ὁ σημερινὸς Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. Ὅλα λοιπὸν καλά. Ἀλλὰ θὰ καταβληθεῖ, ἄραγε ἡ ἐνέργεια ἐκείνη ἡ συνεχὴς, ἡ μὴ γνωρίζουσα ἀπογοήτευση, ἡ σύντονος καὶ ἀκατάβλητος ποὺ δημιουργεῖ καὶ κάμνει νὰ ζεῖ κάθεὶδέα ; Ἐμεῖς θέλομε νὰ τὸ πιστεύωμεν αὐτό.—Γιατί θάνε μεγάλη, ἀνυπολόγιστη—καὶ τὸ λέγομε μὲ ἀπόλυτη βεβαιότητα—ἡ ὀφέλεια ποὺ θὰ προκύβῃ ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Θάνε σημαντικὴ ἐνὸς ξυπνήματος τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως ἡ κατίσχυσις τοῦ ἰδεολογικοῦ αὐτοῦ πραγματισμοῦ.—Καὶ—τὸ λέμε γιὰ ὅλους—πρέπει τὸ ἔργον τοῦ Ὁμίλου νὰ ὑποστηριχθεῖ μὲ θέρημν ἀπὸ τὸν καθένα. Πρέπει νὰ ὑποστηριχθεῖ καὶ ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς· ἡμεῖς μὲν, μὲ τὸ γρήγορον καὶ ἄνευ ἀναβολῆς στάλσιμο τῆς μικρῆς τῆς τιποτένειας ἄλλως τε συνδρομῆς, ἡμεῖς δέ, συσταίνοντας καὶ σ' ἄλλους νὰ ὑποστηρίξουν μὲ τὸν ἴδιον τρόπο τὸν Ὁμιλο. Ἔτσι μόνον, μὲ σύντονη ἐνέργεια μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ ὁ σκοπὸς ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὁποίου θὰ προκύβουν τόσα καὶ τόσα εὐχάριστα καὶ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα.

Γ. Γ. Κ.

“Όσοι θέλουν νά βοηθήσουν τόν “Όμιλο πρέπει νά στείλουν τò γρηγορότερο τὴν συνδρομή τους—πέντε δραχμὲς τò χρόνο—στὴ διεύθυνση.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ, ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ ΑΘΗΝΑ

Στὴν ἴδια διεύθυνση πρέπει νά γράφουν καὶ ὅσοι θέλουν ὁποιοσδήποτε πληροφορίες.

Ἀναδημοσιεύομεν ἐδῶ καὶ τὸ καταστατικὸ τοῦ “Ομίλου, σύντομο, συντομώτατον ἐν ἀντιθέσει μάλιστα μὲ τὰ καταστατικά τῶν ἄλλων Ρωμαϊκῶν Συλλόγων :

1) Συσταίνεται «Ἐκπαιδευτικὸς “Ομιλος» μὲ τὸ σκοπὸ νά ιδρύσῃ ἓνα Πρότυπο Δημοτικὸ Σχολεῖο στὴν Ἀθήνα καὶ νά βοηθήσῃ ν’ ἀναμορφωθῇ, μὲ τὸν καιρὸ, ἡ Ἑλληνικὴ ἐκπαίδευση,

2) Μέσα γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του θὰ μεταχειρίζεται ὁ “Ομιλος διαλέξεις καὶ ἔκδοσι βιβλίων, ἑφημερίδας καὶ περιοδικῶν.

3) Ὁ “Ομιλος ἔχει ἔδρα του τὴν Ἀθήνα.

4) Ἰδρύται τοῦ “Ομίλου εἶναι οἱ Ἐφοροὶ τοῦ Προτύπου Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ τὰ μέλη πού ψήφισαν τὸ Καταστατικόν.

5) Τὸν “Ομιλο τὸν διευθύνει Ἐπιτροπὴ ἀπὸ ἑπτὰ Ἰδρυτάς. Τρεῖς ἀπ’ αὐτοὺς εἶναι ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐφορίας τοῦ Σχολείου.

6) Τὴν Ἐπιτροπὴ τὴν ἐκλέγουν μὲ πλειοψηφία οἱ Ἰδρυταὶ κάθε τρία χρόνια, τὴν Ἐφορίαν κάθε ἔξ.

7) Ἡ Ἐπιτροπὴ ὀρίζει ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Γραμματεῖα καὶ Ταμίας.

8) Ὁ Ταμίας τοῦ “Ομίλου εἶναι καὶ Ταμίας τοῦ Σχολείου καὶ ἀντιπροσωπεύει καὶ τὰ δύο σὲ κάθε χρηματικὴ τους ὑπόθεσι.

9) Σὲ καθὲ συνεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν ἀπαρτία χρειάζονται τρία μέλη. Ἐνα ἀπὸ τὰ μέλη προεδρεύει καὶ διευθύνει τὶς ἐργασίες κάθε συνεδρίας.

10) Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀντιπροσωπεύει τὸν “Ομιλο σὲ κάθε εἶδος σχέσι του καὶ φροντίζει γιὰ ὅλες τὶς ἐργασίες τοῦ “Ομίλου, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Πρότυπο Δημοτικὸ Σχολεῖο, πού τὸ φροντίζει ἡ Ἐφορία του.

11) Τὰ μέλη τοῦ “Ομίλου πληρώνουν πέντε δραχμὲς τὸ χρόνο.

12) Στὸ τέλος κάθε χρόνου ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ δημοσιεύῃ ἔκθεσι τῶν ἐργασιῶν τῆς καὶ τὴ λογοδοσίαν τῆς.

13) Ἡ Ἐπιτροπὴ ὀρίζει ὡς ἰδρυτὴ ἓναν ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ “Ομίλου, κάθε φορὰ πού λείψῃ ἰδρυτὴς.

14) Τὸ Καταστατικὸ τοῦτο μπορεῖ ν’ ἀναθεωρηθῇ ἀπὸ τοὺς Ἰδρυτάς καὶ τὰ Μέλη μετὰ τὰ τρία πρῶτα χρόνια.

Ἀθήνα, Μᾶς 1910

Ἄπ. Ἀλεξανδρῆς, Λ. Μαβίλης, Περ. Ἀποστολίδης, Ν. Μαυρουδῆς, Περικλ. Ἀργυρόπουλος, Κ. Μελάς, Βλ. Γαβριηλίδης, Ἀλ. Μυλωνάς, Χρ. Γκόφας, Ἀλ. Πανταζῆς, Ἀλεκ. Δελμούζος, Ἀλ. Παπαναστασίου, Λουκ. Δελμούζος, Κ. Πασαγιάννης, Κωνστ. Δεμερτζῆς, Δ. Πετροκόκκινος, Ἀλ. Διομήδης, Θρ. Γ. Πετμεζᾶς, Ι. Δραγούμης, Χρ. Ράγκος, Ι. Θεοδωρίδης, Δ. Ι. Σαράτσης, Ν. Καζαντζάκης, Μιχ. Στελλάκης, Π. Καραπάνος, Δ. Σωτηριάδης. Ἄνδρ. Καρκαβίτσας, Κωνστ. Τοπάλης, Κωνστ. Κατσίμπαλης, Κ. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, Α. Ν. Κεφαλληνός, Μ. Τσιριμώκος, Ἀρ. Κουρετίδης, Δημ. Φωκάς, Γ. Καφαντάρης, Φώτης Φωτιάδης. Κλέανδρος Β. Λάκων.